

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

**Je mág weer naar
de catechisatie** [p.4]

Gereformeerde Gemeente Krabbendijke

15/09/2016
jaargang 94

nr **50**

Op 24 juli 1836 komen de Afscheidenen uit Krabbendijke en omgeving voor de eerste keer bijeen in de werkplaats van wagenmaker Pieter Kasse. Ruim twee maanden later, op 9 oktober 1836, bevestigt ds. H.J. Budding de eerste ambtsdragers. Vanaf 1851 worden de kerkdiensten in een eenvoudig schuurkerkje gehouden. In 1911 betreft men echter een nieuw kerkgebouw

met 600 zitplaatsen. In 1924 wordt dit uitgebreid met een zijvleugel. Zes jaar later wordt het huidige kerkgebouw (met ruim 1300 zitplaatsen) betrokken. In 2010 vindt er een grondige renovatie plaats en krijgt het kerkgebouw een ruim voorportaal. Sinds 2012 wordt de gemeente gediend door ds. C. Sonneveld. Het aantal leden en doopleden bedraagt 2079.

Hoop op God

De scholen zijn gestart. Het noodzakelijke onderwijs wordt gegeven. Voor allen die daarbij betrokken zijn is de hulp en nabijheid van de Heere onmisbaar. Weet dat bij de hemelse Opvoeder alles te krijgen is wat u nodig hebt. Wees verlegen om herscheppende en oefenende genade. Kom dagelijks als leerling aan Zijn voeten, zodat u mag uitdelen wat u ontvangt. Immers, als er geen inkomsten zijn, hebt u niets weg te geven.

En dat zij hun hoop op God zouden stellen...

Psalm 78:7a

U hebt een mooie en verantwoordelijke taak. Ouders, opvoeders en onderwijsgeevenden zijn, in de middellijke weg, de twee handen van God...

In deze tijd beginnen de catechisaties weer: het ambtelijke onderwijs in de leer van Schrift en belijdenis. Jonge mensen zien het nut daarvan niet altijd in. Wij, als ouders en ambtsdragers, moeten hen daarom in ernst en met liefde omringen en stimuleren.

Afgezonderd en apart gezet

Vertel uw kind(eren): 'De catechisatieles heeft alles te maken met je doop. Je bent gedoopt toen je nog heel klein was. Je wist nog van niets, maar toen heeft de Heere je afgezonderd, apart gezet van de wereld. Hij bracht je op het erf van het genadever-

ds. D. W. Tuinier,
Waarde

bond, binnen Zijn gemeente. Wat zijn Gods bemoeienissen groot. Toen jij gedoopt werd, hebben wij de Heere beloofd je een godsdienstige opvoeding te geven, thuis, op school en in de kerk. Vandaar dat je langzaam maar zeker de Goddelijke waarheden krijgt ingescherpt. Weet je wat nodig is? Dat je Psalm 25 vers 2 met je hart meezingt: 'HEER, ai maak mij Uwe wegen, door Uw Woord en Geest bekend'. Denk aan de jonge Timótheüs. Zijn naam betekent: prijs God. Het mooiste is dat hij dat ook daadwerkelijk doet in zijn leven. Daarvoor heeft de Heere het onderwijs van zijn moeder en oma gebruikt. Vanaf zijn kinderjaren hebben zij hem onderwezen in Gods Woord. Gods Geest werkt het geloof in zijn hart. Later wordt hij één van Paulus' beste medewerkers. De Heere geeft Zijn jonge dienstknecht bijzondere gaven om anderen te vertellen van Zijn liefdedienst. En Hij werkt vandaag nog op dezelfde manier. Hij neemt je op Zijn school, door het wonder van de wedergeboorte. Je raakt er nooit uitgeleerd. Je leven lang blijf je leerling. De Bijbel is het belangrijkste leerboek. De Heilige Geest is je voornaamste Leraar. Er is nog steeds plaats op deze school. Nee, je wordt nooit afgewezen. Hier is juist plaats voor mensen die niets weten, niets hebben en ook niets kunnen. Hoe verder je op school komt, des te meer je erachter komt dat je zo weinig weet. Daarom heb je des te meer de kennis nodig van Hem, Die de opperste Wijsheid is. Zijn school is de beste school. Hij is een Leermeester, Die nooit beschaamt. En omdat Hij je leert, verandert je leven. Je hart is vernieuwd. Dat wordt zichtbaar in de vruchten. Welke vruchten? Vruchten van geloof en bekering. Het wordt opgemerkt in je handel, je wandel, je levenshouding. Weet je wat de belangrijkste levensles is? 'Hij (Christus) moet wassen en ik minder worden' (Joh. 3:30). Dat is je verlangen. Daar heb je een leven lang, je handen vol aan. De levenslange les voor de apostel Paulus is: 'want als ik zwak ben, dan ben ik machtig' (2 Kor. 12:10). De catechisatie is één van de momenten dat je onderwijs krijgt vanuit Gods Woord. Natuurlijk ook zondags in de kerk, door-deweeks thuis en op school tijdens de dagopening. En vergeet de verenigings-avonden niet. Ook dan gaat de Bijbel open.

In dit nummer

4 Je mág weer naar de catechisatie

6 Uit het leven van ds. M. Hofman [11]

20 Alcohol in de Bijbel

- 2** Hoop op God
- 3** Gode behagen door het geloof [36]
- 5** Bij het nieuwe parlementaire jaar
- 7** Even maar
- 8** De orde des heils [1]
- 9** Serie: Theologen van de 20ste eeuw [4]: John Piper
- 10** Serie: Een Bijbelwoord voor jongeren [3]
- 11** Christus, de Weg 'Op de engte van zeker pad'
- 12** Nieuwe studie dr. M. Golverdingen
- 13** Boeknieuws
- 14** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 15** Kerkdiensten

Gode behagen door het geloof [36]

In Psalm 78 lees je waarom dit onderwijs zo belangrijk is. Je moet veel weten om het volgende geslacht van de Heere te vertellen, je hoop op God te stellen, Gods daden niet te vergeten en Zijn geboden te bewaren. Want daarin alleen kun je de zegen van de Heere verwachten. En Zijn zegen maakt alleen rijk.

In de stormen

Uw hoop op God stellen. David doet het, midden in de stormen, die over zijn leven gaan. Hij zegt: 'En nu, wat verwacht ik, o HEERE, mijn hoop, die is op U' (Ps. 39:8). Door genade mag hij op de Heere zien. Hij schuilt bij Hem. Hij vertrouwt op Hem. Heeft hij dat verdiend? Nee, integendeel. Het is Gods Geest, Die de verwachting en de hoop in zijn hart verlevendigt. Zijn hoop is op Hem, de levende God. Alle eigen hoop en verwachting is hem ontvallen. Maar met de HEERE komt hij niet teleurgesteld uit. Waarom niet? Omdat het een hoop en verwachting is die God Zelf werkt. De apostel noemt deze hoop in Hebreëen 6 'een anker'. Het anker moet worden uitgeworpen om een schip stevigheid en vastheid te geven te midden van de golven, zeker als de wind opsteekt en de stormen komen. Als het nood wordt, hebt u een anker nodig. Als het niet wordt uitgeworpen, als het niet werkt, dan is uw levensschip stuurloos en reddeloos verloren.

Het Anker is de Heere Jezus Christus. Al de golven van Gods toorn en gramschap zijn over Hem heengegaan. Hij is er in weggezonden, zodat hopeloze zielen hun anker zullen uitwerpen in Hem, Die een verberging is tegen de wind, en een schuilplaats tegen de vloed (Jes. 32:2a). Dat Anker ligt vast, onbeweeglijk. David werpt het uit. Hij hoopt op God. Hij slaat zijn ogen naar Boven. Paulus zegt: Jezus Christus, Die onze Hope is (1 Tim. 1:1) Dat bedoelt de dichter van Psalm 78. Dat is het doel van de godsdienstige opvoeding van onze kinderen, thuis, op school en binnen de kerk: opdat zij hun hoop, hun vertrouwen op God stellen. Dat heeft eeuwigheidswaarde.

Daarom: zoek deze hoop te kennen. Zoek Hem meer en meer te kennen, opdat uw leven meer en meer vast ligt in het borgwerk van Hem, Wiens werk volkomen is.

ds. G.H. Kersten
Uit: "Meer dan overwinnaars"

Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken.

Hebreëen 11:6

In het zesde vers maakt de apostel de toepassing van wat hij zo-even heeft getuigd, namelijk dat Henoch door het geloof is weggenomen en eveneens door het geloof getuigenis heeft gehad dat hij Gode behaagde. Buiten het geloof om zijn deze beide weldaden niet te verkrijgen; en Paulus leert het voor een ieder met alle nadruk, in welke tijd en onder welke omstandigheden hij ook leven moge, dat wij alleen door het geloof Gode welbehagelijk zijn. De ontkennde vorm waarin de apostel spreekt, houdt de sterkste bevestiging in, gelijk uit zovele plaatsen der Schrift duidelijk blijkt. Zo spreekt Christus: 'Zonder Mij kunt gij niets doen', en dan leert Hij niet alleen de diepe afhankelijkheid van Zijn kinderen, maar tevens hun alles vermogen door Hem, Die hun kracht geeft. Welnu, ook de apostel spreekt ontkennd: 'Zonder geloof is het onmogelijk', doch dan leert hij ons dat in het geloof het zeker is dat wij Gode behagen. Maar dan ook in het geloof alleen.

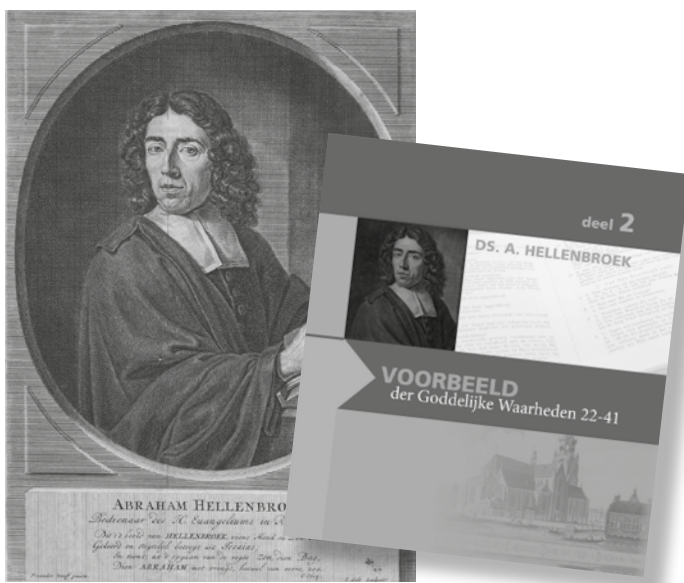
In alle eeuwen hebben velen beproefd Gode te behagen, doch zonder geloof. Kaïn was onder hen de eerste, en God verwierp hem en zijn offer. En hoevelen onder de belijders der waarheid hebben niet meer dan Kaïn had. Israël, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen. Waarom? Omdat zij die zochten niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet; want zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoots, gelijk geschreven is: 'Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis, en een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden'.

Op het geloof komt het aan. Wat betekent onze godsdienst zonder geloof? Kunnen wij God iets toebrengen? 'Zo Mij hongerde, Ik zou het u niet zeggen, want Mijne is de wereld en haar volheid. Zou Ik stierenvlees eten en bokkenbloed drinken?' En zonder geloof waren de offeranden niet meer dan stierenvlees en bokkenbloed. Al onze begeerten, al onze goede voornemens, al onze beste werken zijn als een wegwerpelijke kleed en behagen God niet, dan in de volmaking van Christus door het geloof. In de grond twisten wij in onze eigenwillige godsdienst met God, gelijk Kaïn op God toornde. Het is ons van nature eigen om op onze werken loon te eisen; verdienstelijkheid aan ons doen en laten toe te schrijven: 'Waarom vasten wij en Gij ziet het niet aan? Waarom kwellen wij onze ziel en Gij ziet het niet?'

(wordt vervolgd)

Je mág weer naar de catechisatie

Het catechisatieseizoen breekt weer aan. Hopelijk voel je het zoals het hierboven staat geschreven: je mág weer. Je bent elke week van harte welkom!

ds. A.P. Baaijens, Aagtekerke

Wat een voorrecht dat de Heere geeft dat je naast het onderwijs uit Gods Woord wat je thuis (en op school) mag ontvangen, ook ambtelijk onderwijs mag ontvangen. Want dát is catechisatie: onderwijs door de ambtsdragers, in opdracht van de Heere. Het heeft ook alles te maken met wat je ouders hebben beloofd bij de doop: om je te onderwijzen, te doen en te helpen onderwijzen. En wat is het doel? Het behoud van je ziel! Wat zou het groot zijn als daarvoor de catechisatie gebruikt mag worden! De Heere is het zo waard om geëdiend te worden.

Catechiseren betekent 'onderwijzen'. We lezen erover in Spreuken 22:6: 'Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken'. Kanttekening 12 zegt daarbij zo mooi: 'Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk iemand van jongs

af in enige wetenschap, en voornamelijk in de fundamenteën der heilige leer, tot zijner ziele zaligheid onderwijzen. Het is hier zoveel als catechiseren, hetwelk dikwijls in het Nieuwe Testament alzo gebruikt wordt'. Het gaat op de catechisatie dus over de fundamenteën van de heilige leer, met als doel je zaligheid. Weegt de zaligheid van je ziel? Staat dat bovenaan in je leven? Is het je levensvraag: 'Mijn ziel, doorziet gij uw lot, hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?' Als die vraag weegt op je hart, is de catechisatie geen moeten, maar mógen.

Jij leeft in een tijd dat veel mensen de waarheid van Gods Woord niet meer willen horen. Of dat ze die willen aanpassen aan hun eigen inzicht of gevoel. Wat kun je ook in je studie geconfronteerd worden met allerlei denkbepelden. Wat kan er geschud worden aan de fundamenteën waarbij je

bent opgevoed. Wat een voorrecht dat jij de waarheid van Gods Woord nog mag horen. Ik hoop dat je dat ook zó voelt. Die Waarheid is onveranderlijk. Wat is het belangrijk om bij de vele vragen die op je afkomen te luisteren naar wat de Heere zegt in Zijn Woord; antwoorden te mogen zoeken vanuit het Woord. Opdat het Woord het laatste woord zal hebben. Dan heb je kennis van het Woord nodig.

Dus, verstandelijke kennis van de leer is belangrijk. Waarbij het vanzelfsprekend zo is dat de een gemakkelijker en meer kan leren dan de ander. Het is een voorrecht als je van harte achter de zaligmakende leer van Gods Woord mag staan. Maar je weet ook dat verstandelijke kennis ons niet zalig maakt. Het allerbelangrijkste is bevindelijke kennis, dat is kennis die de Heere werkt in je hart, door Zijn Heilige Geest. Dan leer je de Heere kennen en ook wie je zelf bent en blijft, om zo de Heere Jezus Christus nodig te krijgen en te mogen leren kennen. Hij is de enige Zaligmaker. Dan begeer je naar Gods wil te leven. Wat ga je dan verlangen naar hemels onderwijs, omdat je inleeft dat je zelf zo dwaas en onwetend bent. Deze kennis kan de beste catecheet je niet geven, maar de Heere wel! Hij werkt door de middelen en wil ook de catechisatie daarvoor gebruiken. Vraag om dit werk van de Heere in je hart.

Ds. Hellenbroek (1658-1731) schreef al in zijn "Woord vooraf" bij zijn catechisatieboekje, het boekje waaruit velen van jullie ook catechisatie ontvangen: 'Wend u vooral in het gebed tot God'.

Buig voordat de catechisatie begint, eerst je knieën en vraag of de Heere in alles wil helpen en Zijn zegen wil geven. Hij kan helpen, ook als je het misschien moeilijk vindt. Bidt ook voor de catecheet en de andere catechisanten. Ik hoop dat er bij jullie thuis aan tafel ook wordt gebeden voor de catechisatie. Leer (en maak) trouw de vragen. Daar krijg je nooit spijt van. Wat maakt de Heere toch een bemoeienis met ons. Wat is het ook een grote verantwoordelijkheid. Dat dan al het onderwijs niet eenmaal tegen ons zal getuigen! Smeek of de Heere je die zaligmakende kennis schenken wil, met het gebed van Psalm 25:2: 'HEER, ai maak mij Uwe wegen, door Uw Woord en Geest bekend, leer mij hoe die zijn gelegen en waarheen G' Uw treden wendt'. Van harte zo een gezegend catechisatieseizoen toegewenst. Je mág weer!

Bij het nieuwe parlementaire jaar

ds. F. Mulder,
voorzitter
deputaatschap Kerk
& Overheid

‘Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe, dan om buitengeworpen te worden en van de mensen vertreden te worden’.

Matthéüs 5:13

‘Laat religie een privaatzaak zijn. Bemoei u met de godsdienst alleen in de binnenkamer, maar kom er niet mee op de markt van het publieke leven’. Zo omschreef een predikant in 1918 de houding van de overheid ten opzichte van de kerk. Bijna 100 jaar geleden. Het is alsof de geschiedenis zich herhaalt.

Ook in onze dagen is er een heftig verzet tegen Jezus’ Koningschap over alle terreinen van het leven. Alsof Gods soevereiniteit niet over alles gaat. Alsof Hij niet regeert over een land, een kerk, over ons lichaam, ja, over ons gehele leven.

Op een meer dan indrukwekkende manier heeft de Heere Jezus in Matthéüs 5 Zijn profetische bediening als Middelaar ter hand genomen. Na de verschillende kenmerken van het zaligmakende werk van Gods Geest in de ziel te hebben aangegeven, klinkt het: ‘Gij zijt het zout der aarde...’

Zout was in Jezus’ dagen een bekend beeld. Elke Israëliet kende het zout van

de Zoutzee (Gen. 14:13). Wilde men zout winnen, dan groef men dicht bij de Zoutzee een put. Hierin stroomde dan het zoute water. Door de zon was het water spoedig verdampt en bleef het zout in de put achter. Werd dit zout er niet op tijd uitgehaald, maar aan allerlei weersomstandigheden blootgesteld, dan werd het smakeloos. Het deugde nergens meer toe dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden. Het zout had dan zijn zoutigheid, zijn kracht en scherpte verloren.

De kanttekenaren wijzen in dit verband op de grote verantwoordelijkheid van predikanten. Zij hebben de taak de zielen van de mensen door de (Bijbelse) leer Gode aangenaam te maken en voor het verderf te bewaren. Toch moeten niet alleen de voorgangers een zoutend zout zijn. Dit geldt voor elk gemeentelid.

Dan moeten we niet in de eerste plaats denken aan iemand die een openbare functie of een openbaar ambt bekleedt. Maar ook aan een gemeentelid, die in de

stilte een zoutend zout mag zijn. Iemand die goed van de Heere en Zijn dienst mag spreken. Of in alle eenvoud op de werkvloer anderen jaloers mag maken wie de Heere voor een alles verbeurd hebbende zondaar wil zijn.

Wat kan een (groot)moeder, (groot)vader als een zoutend zout veel betekenen voor een wegzwerfend (klein)kind. Ook het zout dat moeder in het eten strooit, doet in alle stilte zijn werk.

Wat wordt helaas vaak het tegenovergestelde gezien. Veel kerkmensen leven niet als een zoutend zout, maar werken juist mee aan de ontbinding van de wereld. Hoeveel ijdele gesprekken worden er niet gevoerd. Hoe vaak wordt er meegedaan aan ijdel vermaak en worden vele nutteloze uren besteed aan het gebruik van digitale middelen.

Juist waar Gods Geest het ware zout van de vreze des Heeren in de ziel legt, wil men leven naar Gods Woord en Zijn heilige geboden. Dan heeft men de naaste niet over voor het (eeuwig) verderf. Dan zucht men onder de nood van land en volk. Dan buigt men ook de knieën voor de overheid. Dan ziet men met smart en innerlijk verdriet hoe de overheid op vele plaatsen juist voorgaat in het verderf.

Hoewel in Timótheüs’ dagen er zelfs sprake was van vervolging door de overheid, weerhoudt dit Paulus er niet van om aan te dringen op gebed voor koningen en allen die in hoogheid zijn gezeten (1 Tim. 2:1-2). Helaas wordt vaak eerder de weg van de (geoorloofde) middelen ingeslagen, dan het door God gegeven middel ter hand genomen.

Ook onder ons zijn we geneigd wereldse methoden te gebruiken om anderen (ook de overheid) van ons standpunt te overtuigen. Om een zoutend zout te zijn, moeten we niet denken aan demonstraties en stakingen. Natuurlijk mogen gepaste middelen worden gebruikt. Denk in dit verband aan de door de minister geboden mogelijkheid om bezwaren in te dienen tegen de intrekking van de Zondagswet.

Mochten er onder ons velen gevonden worden die in ootmoed, kleinheid en nederigheid lastdrager mogen zijn van land en volk. Dan wordt er niet geteld of gerekend, maar wordt het alles verwacht van een alvermogen God. Dan mogen juist diegenen, die voor hun werkzaamheden aan Gods genadetroon niets geven, door Gods genade een wijze man zijn waardoor een stad wordt behouden (Pred. 9:15).

“Dan buigt men ook de knieën voor de overheid”.

Uit het leven van ds. M. Hofman [10]

*‘En zoo ben ik
op mijn stok weer naar
de kerk gestrompeld’*

In januari 1941 krijgt ds. Hofman met zijn gezondheid te kampen. Ernstige hartklachten noodzaken hem volkomen rust te nemen. Van meet af aan wordt er door ds. Kersten met hem meegeleefd.

J.P. Sinke,
Krabbendijke

Aan de geopende groeve wordt er onder meer gesproken door ds. H. Ligtenberg (links) en ds. J. Fraanje

In De Saambinder van 13 februari 1941 schrijft hij onder meer: ‘Zoo reeds in ‘De Banier’ vermeld werd, is Ds. M. Hofman zeer ernstig krank. Vooral de hartzwakke is groot, waarbij hooge bloeddruk. De dokter tapte bloed af. Toch bevonden wij onzen broeder den tweeden keer toen wij hem bezochten, hoewel zeer zwak, naar het ons voorkwam niet minder dan een week tevoren. Zijn ziekbed was hem niet onvruchtbaar. Het behaagde den Heere hem bijzonder in het voldoende lijden en sterven van Christus in te leiden. Door het geloof mocht hij zien op de volkomen genoegdoening aan het recht des Vaders en dat voor hem. Een hemelsche blijdschap vervulde hem en het was hem of zijn ziele ten hemel opgetrokken werd. Daarbij mocht hij zulk een vereeniging met den wil des Heeren verkrijgen, dat het hem goed was, wat des Heeren weg ook zijn mocht, hetzij te leven of te sterven.’ Als ds. Hofman in de brochure “Korte schets van mijn wedervaren

tijdens mijn laatste ziekte”, op zijn ziekte terugblijkt, merkt hij onder meer op: ‘Ik durfde het geen bezoeking of kastijding te noemen; de Heere had mij slechts uit liefde bezocht en alles, alles welgemaakt. En zoo ben ik op mijn stok weer naar de kerk gestrompeld en heb op den 23en Maart in de middagdienst voor ‘t eerst weer een woordje gesproken.’

Afscheid van de gemeente

Op 16 december 1942 herdenkt ds. Hofman zijn 25-jarig ambtsjubileum en spreekt hij over Psalm 103:2: ‘Loof den HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden.’

Aan het einde van de dienst wordt hij toegesproken door ds. G.H. Kersten, ds. W.C. Lamain, ouderling G. van Velzen uit Krabbendijke, ouderling J. Ligtenberg uit Rijsen en ouderling A. Bac uit Moerkapelle. Als ds. Hofman in de zomer van 1945 meedeelt voornemens te zijn emeritaat aan te vragen, blijkt de gemeente nog geen afstand van haar ‘oude, zwakke en gebrekkige leraar’ te willen doen. Op 27 augustus wordt hij echter getroffen door een beroerte en raakt hij gedeeltelijk verlamd. Vijf weken later neemt hij met een gedicteerde preek over Jesaja 21:10 afscheid van de gemeente: ‘O mijn dorsing en de tarwe mijns dorsvloers; wat ik gehoord heb van den HEERE der heirscharen, den God Israëls, dat heb ik ulieden aangezegd’. Behalve dat hij in deze preek op zijn ziekbed terugblijkt, mag hij ook een ogenblik vooruit blikken: ‘O, die opwekking om dat verheerlijkte lichaam van Christus gelijkvormig te worden. Dan zal ik geen lamme leden meer hebben, geen smart, geen ongelooft of zonde meer gevoelen, en dat om met lichaam en ziel God eeuwig te prijzen’.

De goede strijd gestreden

Nadat hij door een tweede beroerte is getroffen, overlijdt ds. Hofman op 23 oktober 1945, in de leeftijd van 72 jaar. Vier

In april 1941 verschijnt de brochure ‘Korte schets van mijn wedervaren tijdens mijn laatste ziekte’

Zielenbezoek

Het graf van ds. Hofman op de Algemene Begraafplaats 'Moerhage' te Moerkapelle

dagen later vindt de begrafenis plaats. De rouwdienst wordt geleid door ds. A. de Blois, die het Woord bedient uit 2 Timótheus 4:7-8: 'Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben.'

Op de begraafplaats spreken ds. H. Ligtentberg, ds. J. Fraanje, student M. van de Ketterij en ouderling M.C. van der Spek, die Psalm 68:2 laat zingen. Hierna bedankt de oudste zoon van de overledene, A. Hofman, voor de gesproken woorden en de betoonde belangstelling en wordt nog Psalm 89:3 gezongen.

In De Saambinder van 31 oktober 1945 blikt ds. G.H. Kersten op het leven van zijn 'hooggeachten vriend en ambtgenoot' terug en schrijft hij onder meer: 'Een forsche prediker was hij niet; maar wat in zijn voorgaan van stonden aan bekoorde, was zijn schriftuurlijk prediken, zijn putten uit het Woord: bevindelijk, vermanend, vertroostend. (...) Een groote plaats is met dit heengaan opengevallen! Allermeeest in het gezin voor de weduwe en hare kinderen; maar ook in de gemeenten. (...) Trooste en verzorge de Heere de weduwe en hare kinderen naar den rijkdom Zijner barmhertigheden, vervulle Hij de ledige plaats op den kansel, vermenigvuldigend het gebed om arbeiders in des Heeren wijngaard; en zij de gedachtenis des rechtvaardigen tot zegening onder ons.'

(slot)

Niet alleen de catechisaties, maar ook de huisbezoeken gaan zo langzamerhand waarschijnlijk weer beginnen. In 'koppels' gaan onze broeders, de ouderlingen eventueel met de diakenen, de gemeente door. Huis na huis, vaak week na week. Een wezenlijk onderdeel van hun ambtelijk werk. Niet het eenvoudigste deel. Daar wordt in stilte best onder gezucht. Want hiervan geldt, zoals in veel ambtelijk werk: je kunt nooit zeggen dat je het goed doet. Net zoals dat bij het opvoeden van onze kinderen is. Daar geldt dat ook van. Dus als anderen zeggen, dat er het nodige aan mankeert, dan heb je eigenlijk niet zoveel terug te zeggen. Dat maakt je kwetsbaarheid uit. Maar gelukkig weet de Heere dat ook.

Eigenlijk komen de broeders allermeeest met de vraag: *vanwaar komt gij en waar zult gij heengaan?* Komend uit het verloren paradijs, hoe leeft u en hoe reist u verder door de tijd? En wat is uw toekomst? Uw toekomst kan immers maar tweeërlei zijn: eeuwig wél of eeuwig wee. Met de dringende ernst: Zie, de Rechter staat voor de deur. Elk huisbezoek kan de laatste keer zijn, of we dat nu geloven of niet. Wee die ambtsdrager, die hierin in gebreke blijft. Op de begrijpelijke reden dat het 'niet zo loopt' zal hij zich voor Gods aangezicht niet kunnen beroepen. Deze meest wezenlijke vraag moet aan de orde komen: hoe reist u verder? Wat heeft de bediening van het eeuwig Evangelie na zoveel maanden in uw leven uitgewerkt? Wat hebben de roepstemmen van wet en Evangelie uitgewerkt voor uw ziel?

Over die vragen komen de broeders met u en uw kinderen voor Gods aangezicht spreken. Ze willen weliswaar met u meelevens in uw gang dóór de tijd, maar vooral op uw reis naar de nimmer eindigende eeuwigheid. Ze komen als *zielszorgers*, want ze waken over uw ziel. Ze komen in Gods naam en krachtens Zijn opdracht. Zelf vinden ze dit werk ook niet eenvoudig. Ze zien er ook keer op keer tegenop. Ze bedelen de Heere om bekwaamheid en gepaste wederzijdse vrijmoedigheid. Want de Heere heeft dit ambtelijk bezoek ingezet, tot welzijn van uw ziel en die van uw kinderen, als de Heere u die gegeven heeft. Laat ze dit werk dan niet onnodig zuchtend doen. Maak het ze daarom niet moeilijk en

- probeer mee te werken bij het maken van een afspraak
- stel u open voor hun vragen tijdens het gesprek; ze willen namelijk zo graag luisteren.
- ontvang ze met respect voor het ambt in uw huis
- bid vooraf – ook in gezinsverband – om wederzijds Gods hulp en zegen
- laat uw kinderen er ook alles aan doen om aanwezig te zijn
- meld waarom een gezinslid onverhoopt niet aanwezig is
- ga niet discussiëren en debatteren, want daar komen ze niet voor

Op deze wijze zal de Heere Zijn zegen over dit ambtelijk werk, verricht door mensen vol gebreken, tóch gebieden. Dat zo met elkaar ook hierin ervaren mag worden: 'Waar liefde woont, gebiedt de Heere de zegen. Daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen. En 't leven tot in eeuwigheid'. Om dat heil in de Zoon van Gods welbehagen en om het eeuwige leven gaat het toch, voor u en voor de ambtsdragers, heel persoonlijk.

Mijn geliefde bezoekende broeders, op uw tocht door de donkere straten: vanuit mijn hart ZEGEN! Vraag maar... luister maar... zaai maar... Waar valt het zaad? Wat groeit er op de akker? Want het gaat echt alleen maar om de vrucht. De vrucht van de droefheid naar God over de zonde, van de honger en dorst naar de gerechtigheid, de waarachtige bekering en het ware geloof in Christus Jezus.

v. A.

De orde des heils [1]

ds. A. Schot,
Nunspeet

In deze artikelenserie willen we met elkaar denken over de orde des heils. Het heil is door Christus verworven. Maar het heil moet ook worden toegepast. Mag ik ervan uitgaan dat we het daarover eens zijn? Als we dat niet meer geloven, is er geen basis meer om met elkaar over deze dingen van gedachten te wisselen.

De toepassing van het heil vindt plaats door de Heilige Geest. Toepassen is iets anders dan toe-eigenen. We zouden kunnen zeggen: aan de toe-eigening moet de toepassing voorafgaan. Ja, zelfs de toe-eigening hoort ook nog bij de toepassing. De Kerk zegt in het doopsformulier dat de Heilige Geest hen toe-eigent hetgeen ze in Christus hebben. Het geloof wordt ook door de Heilige Geest gewerkt. Als de toe-eigening geheel aan ons werd overgelaten, zou het niet zo eenvoudig zijn om over een heilsorde te spreken. Ieder mens is immers anders. De één zou hiermee beginnen en een ander daarmee. Maar de Schrift leert: 'Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn dan door de Heilige Geest'. Hij is de noodzakelijke Toepasser.

Pasen en Kerst

In de verwerving van het heil is een heel duidelijke orde. Het is onmogelijk om die orde om te draaien. Hoe had Pasen aan Kerst vooraf kunnen gaan? Dat was onmogelijk. Of had de Hemelvaart aan Goede Vrijdag vooraf kunnen gaan? Dat is evenzeer onmogelijk. Voor ieder zal het duidelijk zijn dat de orde in de verwerving van het heil heel helder en zelfs logisch is.

De vraag is of de Heere ook in de toepassing van het heil een bepaalde orde han-

teert. Velen geven daarop een ontkennend antwoord. Men veegt de heilsorde aan de kant en verdenkt degenen die daar wel over (s)preken van het opleggen van een dwangmatig systeem. Opvallend is echter dat degenen die niet van een heilsorde willen weten, er zelf ook een eigen orde op nahouden. Die orde heeft vaak geen enkele relatie meer met de verwerving van het heil.

Dat systeem komt mij ook veel dwangmatiger over dan de heilsorde, die we in de komende artikelen willen behandelen. Bovendien staat die orde ook vaak haaks op de talloze voorbeelden die de Bijbel ons geeft. De vele genezingen, met symbolische betekenis van het werk van Christus, maken ons duidelijk: 'Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn'.

Orde in de schepping

Is er wel een heilsorde? Er was orde in de schepping. Dit zal niemand ontkennen. Wie de scheppingsdagen met elkaar vergelijkt, ontdekt een prachtige orde in de eerste drie scheppingsdagen. Deze orde is niet om te keren. Stel u zich eens voor... Bovendien ontdekt men een prachtige orde in de relatie tussen de eerste en de vierde dag, de tweede en de vijfde dag en de derde en de zesde dag. Die orde in Gods werk kán ook niet anders, want God is een God van orde. Eenzelfde orde vinden we

ook terug in het werk van de herschepping. Dit is namelijk ook een werk van God.

Hoe kunnen we de heilsorde definiëren? Een eenvoudige definitie is: 'De heilsorde is de weg waarlangs de toepassing van het heil geschiedt'. Ds. G.H. Kersten schrijft iets uitvoeriger: 'Die orde, in welke de Heilige Geest de uitverkorenen de weldaden deelachtig maakt, die hun, naar het welbehagen des Vaders, door Christus zijn verworven, en die zij in Hem, als hun Hoofd, alrede deelachtig zijn, maar die in de tijd des welbehagens hun dadelijk worden toegepast' ("Gereformeerde Dogmatiek", deel II, blz. 63).

In dogmatische termen verloopt de toepassing van het heil in de weg van: roeping – wedergeboorte – geloof – rechtvaardigmaking – heiligmaking – heerlijkmaking. Is deze volgorde ook om te keren? Kan het zijn dat God eerst de heerlijkmaking werkt en daarna het geloof? Of is het mogelijk dat eerst de rechtvaardigmaking wordt toegepast, en daarna de wedergeboorte? U zult het met mij eens zijn dat dat hele dwaze vragen zijn.

Schriftuurlijke orde

Maar is die genoemde orde ook in de Schrift terug te vinden? Dat is immers het allerbelangrijkste. Al zou het altijd in onze kerk geleerd zijn en we hadden de Bijbel niet aan onze kant, dan moeten we onze gedachten direct bijstellen. Maar ik noem u de gulden keten uit Romeinen 8: 'En die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt'. Paulus blijkt ook een prediker van de heilsorde in 1 Korinthe 1:30: 'Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus. Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking en verlossing'. En deze teksten zijn met anderen aan te vullen. Kortom, we staan met onze heilsorde op heilige grond.

(wordt vervolgd)

Serie: Theologen van de 20ste eeuw [4]

In een serie van vier afleveringen bezien we het leven en het gedachtegoed van enkele theologen uit de 20ste eeuw. Vandaag het laatste deel: Piper.

Ds. P. van Ruitenburg,
Chilliwack (Can.)

John Piper

Mij is gevraagd iets te schrijven over dr. John Piper. Ik voldoe daaraan met schroom omdat Piper erg veel geschreven heeft en moeilijk in een bepaalde hoek te plaatsen is. Sommige van zijn boeken zijn indrukwekkend, vooral als hij eenvoudig de Schrift laat spreken. Andere keren is zijn leer wat bedenkelijk. Persoonlijk heb ik van hem geleerd, maar ben ik ook in hem teleurgesteld.

De feiten

Dr. John Piper is emeritus predikant van Bethlehem baptist church in Minneapolis, Minnesota, stichter van "Desiring God ministries" en de beheerder van de populaire app "Ask pastor John". Hij studeerde in München (Duitsland) en aan het Fuller-seminarie in Californië. Piper schreef meer dan vijftig diepzinnige boeken, waarvan er honderdduizenden verkocht zijn. Zijn invloed is daardoor groot. Mede door hem verrechtsen veel kerken in Noord-Amerika. Het leerstuk van de uitverkiezing wordt weer in wijdere kring aanvaard.

Prediking

Piper wordt de meest bevindelijke neo-calvinist genoemd. Hij staat achter de Dordtse Leerregels en is in zijn leer zeker geen Arminiaan. Hij schrijft graag over Gods welbehagen, over Gods soevereiniteit en de vreugde van Gods kinderen in het grootmaken van Zijn Naam. Helaas heeft hij de ongelukkige term

'christelijk hedonisme' gebruikt, wat meer verwarring heeft gewekt dan helderheid. Hij wil in navolging van Jonathan Edwards vooral uitleggen dat God verheerlijkt wordt door een gewillig gemaakt volk, dat - als ze op hun plaats zijn - graag alles voor de Heere over hebben.

Piper vergeet zeker de levensheiliging niet. Hij waarschuwt voor moderne kerkelijke zonden, zoals televisie en eindeloos internetten, tegen materialisme en het vermorsen van tijd met dure en onnodige vakanties. Hij fulmineert tegen een zinloos leven, dat hij typeert met 'oude mensen die niets beters te doen hebben dan schelpen te zoeken op het strand'. Hij is ook zeer kritisch tegen formalisme, uitwendige godsdienst en wetticisme. Hij stelt dat duizenden zich bedriegen door als de dwaze maagden uit de gelijkenis wel met hun lampen aan te komen, maar geen olie te hebben.

Geloof

Net als veel Engelse oudvaders leert Piper dat het allesbeslissende moment niet is als Christen uit Bunyans Pelgrimsreis de Stad Verderf verlaat, maar wanneer Christus Zich openbaart en wanneer Christen door de Poort (Christus) stapte en als een hand hem daar naar binnen duwt. Wedergeboorte en geloof in Christus liggen bij Piper heel dicht bij elkaar. Wie niet door de poort is binnengekomen, mag zich niet onder de wedergeborenen rekenen. Herhaaldelijk dringt hij er op aan om

te geloven in een geopenbaarde Christus. Over hoe en waarom Christen uiteindelijk bij de poort kwam, komt niet vaak ter sprake.

Onderscheidend

Hoewel Piper vaak waarschuwt voor zelfbedrog kijkt hij meestal maar naar één kant. Hij waarschuwt tegen vormendienst, tegen een godsdienst zonder leven, zonder bezieling. Ik hoor hem niet over de lieve, gedreven christenen die wat indrukken hebben van hun zonden en graag een opwekkende preek horen, voorbeeldige mensen die nog nooit verloren zondaar voor God zijn geworden. Met andere woorden, ik hoor geen verschil tussen het algemene en zaligmakende werk van Christus.

Een ander punt is dat van het onvoldoende kritisch benaderen van de moderne cultuur. Hoewel Piper tegen vrouwelijke ambtsdragers is en waarschuwt tegen het eindeloos televisie kijken, staat hij wel open voor moderne christelijke muziek en het medium film. Hij spreekt bijvoorbeeld op conferenties waar ook christelijke "rap-concerten" worden gehouden. Onbegrijpelijk dat iemand die zulke mooie dingen kan zeggen, zoiets eerbiedig kan vinden. Ik begrijp het gewoon niet. Alsof muziek waardevrij en neutraal zou zijn.

Uitverkiezing

We kunnen ongetwijfeld van Piper leren, vooral als het gaat over Gods hoogheid, de uitverkiezing en zijn waarschuwing tegen vormendienst. Hij schildert ook Christus op een Bijbelse wijze en schroomt niet om Hem aan te bieden aan zondaren. Ook op ethisch gebied heeft hij wijze dingen gezegd. Helaas is hij echter onkritisch en niet duidelijk genoeg over het tijdgeloof. Dr. John Piper heeft wat te zeggen, en is veel Bijbelsler dan Keller, Lewis en Bonhoeffer. Hij staat dicht bij theologen als Martyn Lloyd-Jones en Sproul. Maar naar mijn oprechte mening zijn er ook bedenkingen.

Veroordeel ik Piper en kom ik aan zijn staat? Zeker niet. Ik sta volkomen achter wat ik hier gezegd heb, maar zie uit naar de tijd dat Gods kinderen en knechten het in alles eens zullen zijn, samen met bisschop J.C. Ryle en dr. John Gill, C. H. Spurgeon en J. C. Philpot, ds. R. Kok en dr. C. Steenbok.

De grote vraag voor u en mij is of wij al door de poort naar binnen zijn gekomen.

(slot)

Serie: Een Bijbelwoord voor jongeren [3]

Tot inkeer gebracht

ds. A.T. Huijser,
Sliedrecht

‘Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw Woord’.
Psalm 119:9

Je bent jong en staat nog aan het begin van je levenspad, zoals dat ligt tussen wieg en graf. Langs jouw levenspad staat in de persoon van de dichter een ervaren levensreiziger, hij kijkt toe. Hij heeft belangstelling voor de weg die je gaat. Maar hij is niet zonder zorg. Hij weet uit ondervinding wat je zoal op je levenspad ontmoeten kunt. Hij weet dat er heel veel is wat een bedreiging vormt. Je levenspad slingert immers door een wereld die in het boze ligt. De verleidingen van de zonde liggen er voor het grijpen en satan deelt er met gulle hand zijn gaven uit. Maar de dichter weet dat de gevaren op het levenspad niet alleen van buiten komen. Het grootste gevaar schuilt van binnen, in het eigen hart. Zeker ook in het jonge hart. Salomo heeft ervan gezegd: ‘De dwaasheid is in het hart van den jongen gebonden’.

Wat een voorrecht als er ouderen zijn die met de HEERE over de jeugd spreken.

Ons hart is onrein en de driften zijn veel. Met die wetenschap staat de dichter van Psalm 119 langs jouw levenspad. Peinzend over alles wat je op

je weg ontmoeten kunt, stelt hij de vraag: ‘Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden?’ Hij kijkt en denkt: Hoe komt die jongen er door? Hoe komt dat meisje er door? En dan zuiver! Zonder verontreinigd te worden door allerlei zonden die hen voor hun leven zullen tekenen en tot hun eeuwige ondergang zullen leiden.

Gelukkig hoeft de vraag niet onbeantwoord te blijven. De dichter weet het antwoord. Die jongen, dat meisje, heeft een gids, een kompas nodig. Anders is er geen doorkomen aan. Dan volgt de ene struikeling op de andere. Dan stapelt de ene onzuiverheid zich op de andere. Hij zegt: Als hij dat houdt naar Uw Woord.

Lees je goed mee? Er staat niet: als hij dat houdt naar *het* Woord. Nee, hij spreekt van *Uw* Woord. De dichter is dus in gebed. Hij spreekt tot de HEERE.

Wat een voorrecht als er ouderen zijn die met de HEERE over de jeugd spreken. Het enige middel om je levenspad zuiver te bewandelen is als het Woord de lamp is voor je voet en het licht op je pad. Deze ervaren levensreiziger uit Psalm 119 drukt je het Wóórd in de hand. Hij zegt: laat je niet leiden door wat je zelf vindt, denkt en voelt, maar laat je leiden door het Wóórd. Is dat alles? Het Woord in de hand, en zo naar het vaderland? Laat duidelijk zijn dat het Woord goed is, daarover geen kwaad. Maar jij bent kwaad, dáár ligt het probleem. Ook al heb je dat goede Woord in je bezit, als je hart blijft zoals het is, loopt het nog mis. Er moet een wonder in je leven gebeuren. Je zult door Woord en Geest wederomgeboren moeten worden. Alleen als je van je oude levenswortel, Adam, wordt afgesneden en wordt ingeënt in de Wijnstok Christus, zul je in beginsel kunnen wandelen naar de regel van het Woord. Dat is een genade die ik je van harte gun!

(slot)

Christus, de Weg

'Op de engte van zeker pad'

In de tijd van de dominee-dichter Jodocus van Lodenstein (midden zeventiende eeuw) was het heel gebruikelijk dat predikanten naast hun theologisch werk ook gedichten en liederen uitgaven. Primair waren zij theoloog en pastor met alle werk daaraan verbonden; secundair maakten zij ook gedichten en liederen. Ter ontspanning en vermaak van dichter en lezer/zanger? Dat niet alleen, hoewel titels als "Hofwijk" (Huygens), "Sorghvlietrymen" (Cats) en ook "Uyt-spanningen" (Van Lodenstein) wel iets doen vermoeden.

H. van Grol,
Scherpenzeel

Toch was er meer aan de hand. De predikant-dichters gebruikten het geestelijk lied als middel om de gemeenteleden op te voeden en te stichten op een andere manier dan op de kansel of door middel van een theologische verhandeling. Dan gaat het dus om waarschuwingen tegen vormen van werelds vermaak, maar ook om geestelijke lessen. Ze beseften daarbij terdege de kracht van een lied. Het kan mensen beïnvloeden in hun beelden, denken en hart. Het doel is dus de mensen te laten zien dat ze van wereldling hemeling moeten worden. Daar is het lied "Op de engte van zeker pad" van Van Lodenstein ook een voorbeeld van. Enkele gedachten over dit lied.

De titel

De titel verwijst naar de beschrijving van de enge poort en het smalle pad uit Mattheüs 7. Een beeld dat mensen kennen. In de eerste regels van het lied wordt het helemaal duidelijk: Eertijds wandelde ik (symbool voor dichter en zanger!) op de brede wegen en nu bewandel ik de smalle paden. In mijn vorige leven -toen ik nog niet wedergeboren was en Christus niet kende- waren mijn levenswegen breed (leefde ik dus in de zonde), maar nu ik wedergeboren ben en Christus ken, zijn het de smalle wegen waarop ik wandel.

Jodocus van Lodenstein,
gedicht op 23 oktober 1659.

Het genre

Binnen de liederen van Van Lodenstein behoort dit lied tot de meditatieve liederen. Er staat ook meditatie boven. Dat betekent dat je met het lied tot jezelf in

moet keren. Je moet nadenken over de weg waarop je wandelt. Wandel ik al op de smalle weg of nog op de brede weg? Daar wijst ook het refrein van het lied op: 't Is mij maar om de weg te gaan'. Het gaat er mij dus om dat ik de weg bewandel. Feitelijk bedoelt Van Lodenstein De Weg, Christus, Die van Zichzelf zegt: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. Daar gaat het immers om? Niet zo verwonderlijk is dat dergelijke liederen in piëtistische gezelschappen in de achttiende en negentiende eeuw populair werden.

De inhoud

De inhoud valt uiteen in twee beelden en een conclusie: Het beeld van de brede en smalle weg (uitgelegd bij de titel). Ik verlang naar een hemelse schat van grote waarde. Deze schat is enorm groot in waarde en daarbij vallen alle mooie, sierlijk wegen van deze aarde in het niet.

Wat er ook gebeurt op deze weg, het is voor mij de weg naar de hemel en daar hoop ik de grootste schat te mogen ontvangen.

Op de engte van zeker pad zeker pad: een bepaalde weg Wijs: berijming van de Tien Geboden

1 Dit waren eertijds brede wegen En ziet nu zijn het smalle paan Wat is er mij ook aan gelegen? 't Is mij maar om de weg te gaan.	eertijds: niet-wedergeboren staat nu: in wedergeboren staat Wat maakt het voor mij uit? Het gaat er mij om de weg te bewandelen
2 Ik heb op breed noch eng te letten Wat kan een smalle weg mij schaan? Kan ik er maar mijn voeten zetten 't Is mij maar om de weg te gaan.	schaan = schaden
3 En of er nog veel schone straten Vol sierlijkheid bezijden aan Dit paadje waren, kon 't mij baten? 't Is mij maar om de weg te gaan.	schone = mooi(ere) bezijden = zijwaarts
7 Een and're schat van hoger waarde Is' het daar ik met lust naar hijg. En mij genoeg als ik op aarde De Kost maar voor dit leven krijg'	begerig naar verlang is voor mij genoeg
8 En oft een smalle weg moet wezen Die mij geleid ten Hemel aan. Geen ongemak en wil ik vrezan. 't Is mij maar om de weg te gaan.	En als het ... wil = zal
9 Zal ik mijns Vaders wijsheid laken? Die 't zo bestelde naar Zijn zin 't Is mij genoeg kan ik maar raken Door 't smalle pad ten Hemel in.	laken = niet in acht nemen bestelde = bestuurde; zin = wijsheid Kan ik maar in de hemel komen door het betreden van het smalle pad.

Nieuwe studie dr. M. Golverdingen

Redactie
de Saambinder

Bij uitgeverij Den Hertog (Houten) verschijnt rond 1 november het boek "Geschiedenis van een scheuring; de Gereformeerde Gemeenten 1950-1957". Het boek, geschreven door dr. M. Golverdingen, bevat de resultaten van zijn onderzoek naar de geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten (in Nederland) in de jaren 1950 tot 1957.

Het kan gezien worden als een vervolg op "Om het behoud van een kerk; licht en schaduw in de geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten, 1928-1948" (uit 2004) en zijn promotiestudie "Vernieuwing en verwarring, de Gereformeerde Gemeenten 1946-1950" (uit 2014). In "Geschiedenis van een scheuring" worden de kerkhistorische feiten en ontwikkelingen in de periode van 1950 tot 1957 geplaatst tegen de achtergrond van die tijd. In deze periode staat de ingrijpende scheuring van 1953 centraal. Zo beschrijft het onderzoek ook het ontstaan van de Gereformeerde Gemeenten (in Nederland).

Kort na de scheuring voltrok zich in de Gereformeerde Gemeenten ook een heroriëntatie ten aanzien van de zendingsopdracht en de taak van de kerk in een veranderende samenleving. Ook die facetten krijgen de aandacht. Bij elk hoofdstuk biedt de auteur in een afsluitende paragraaf een persoonlijke reflectie. We stelden ds. Golverdingen vast drie vragen.

1. Wat is het nieuwe in dit boek, wat we dus nog niet wisten?

'Te veel om in deze korte reactie op te noemen. De stukken over 1953 liggen in de archieven. Ze bevatten veel nu onbekende gegevens. Het aantal personen dat de scheuring heeft meegemaakt is heel klein geworden. Herinneringen zijn getoetst en verwerkt. Nieuw is bij voorbeeld de beschrijving van de omslag in het kerkelijk klimaat ten aanzien van dr. C. Steenblok in 1952; het vooroverleg van een aantal leden van de synode van 1953, die besloten dat dr. Steenblok moest worden ontslagen als docent. De studie geeft ook een gedetailleerde weergave van het verloop van de zitting van de Generale Synode onder de titel "Rumoer en beleid". De ontmoeting van het moderamen met de vijf broeders, die bij de stemming over het docentschap de synode verlieten, wordt gedetailleerd beschreven. De wederzijdse rapportages spraken elkaar tegen.'

2. Opnieuw loopt u het risico van twee kanten bekritiseerd te worden. Hoe voelt dat?

'Goed. Het gaat om een systematisch onderzoek, waarbij de feiten worden gepubliceerd en niet worden weg-gemoffeld. Veel mensen vinden een kerkhistorische studie alleen goed als de schrijver hun visie weergeeft. Kritiek van twee kanten kan een bewijs zijn dat de auteur streeft naar objectiviteit, waarbij hij zo getrouw mogelijk elkaar tegensprekende visies wil vertolken. Zijn persoonlijke visie mag niet ontbreken, maar mag de onderzoeksresultaten ook weer niet inkleuren. Kerkgeschiedenis schrijven is mensenwerk. Een auteur moet altijd openstaan voor nieuwe feiten en waarderings.'

3. U schreef dit boek 'vanuit het oprechte verlangen om polarisatie waar mogelijk te verminderen en de noodzakelijk communicatie te bevorderen'. Kunt u daar nog iets aan toevoegen? Wat is hier uw uitzien?

'Het is na ruim zestig jaar tijd om onze eigen geschiedenis te evalueren. Vertekeningen en misverstanden kunnen in een kerkelijk gesprek van beide zijden worden recht gezet. Het belijden van zonden en gebreken uit het verleden, kan onder Gods zegen leiden tot verootmoediging voor des Heeren aangezicht en tot het zoeken van elkander.'

Boekennieuws

"De beslissende keus", ds. G.W.S. Mulder; uitg. Den Hertog, Houten; ISBN 978 90 331 2760 1; 142 blz.; € 15,90.

De beslissende keus

De ondertitel geeft duidelijk aan wat het thema is van dit boek: kiezen in bijbels licht. We maken elke dag doorlopend keuzes: wat trek ik aan, wat ga ik doen, wel of niet solliciteren, ga maar door. Het maken van keuzes wordt in dit boek geplaatst in een Bijbelse context.

In twaalf hoofdstukken wordt het kiezen telkens benaderd vanuit een ander gezichtspunt. Na een korte inleiding, als opstapje naar de uitwerking van het thema, wordt een Bijbelgedeelte als uitgangspunt gekozen. Dat is op zich al een goede keuze omdat op die manier Gods Woord de belangrijkste plaats krijgt bij het maken van onze keuzes. Duidelijk wordt aangegeven dat niet ónze gedachten bepalend zijn, maar de eis van het Woord: 'Wat wilt Gij dat ik doen zal'. Daarbij geeft de Bijbel heel veel praktische voorbeelden als concretisering van het maken van keuzes. De schrijver put uit een welgevulde bron.

Na het eerste algemene hoofdstuk ("De keus als teken"), volgt "Gods eeuwige keus". Zo wordt direct het verkiezend welbehagen des Heeren centraal gesteld. In de volgende hoofdstukken komen steeds weer andere aspecten aan de orde, maar steeds weer is het Woord leidend. Het goddelijke 'Ik zal' geldt voortdurend als basis voor Gods werk in mensenharten en de uitwerking van het heil in het genadeverbond (blz. 49). Het is verademend dat het

boek wel activeert, maar niet activistisch is. Dat voorkomt een vermoeiend en vruchteloos slavenleven.

Het boek is vooral geschreven voor jongeren. De directe stijl, het gebruik van de jij-vorm en de korte zinnen werken daar goed aan mee. Toch worden er geen pittige onderwerpen uit de weg gegaan, zoals de rechtvaardigmaking (Comrie) en de uitverkiezing (blz. 87).

Maar ook voor ouderen is het leerzaam om het maken van hún keuzes er naast te leggen. Er worden veel eerlijke vragen aan het hart van de lezer gelegd, wat een appellerend karakter geeft. Het dwingt tot nadenken! Bovendien zijn aan het einde van elk hoofdstuk enkele vragen opgenomen die het goed bruikbaar maken voor verdere doordenking of gebruik op verenigingen.

F. van Toor, Apeldoorn

"Predik het Woord", J.P. Sinke; uitg. Van Velzen B.V., Krabbendijke; ISBN 978-90-70697-44-0; 312 blz.; € 22,50.

Predik het Woord

"Predik het Woord" gaat over het leven van ds. W. Hage (1912-2003), in leven predikant van de Gereformeerde Gemeenten. Persoonlijk heb ik ds. Hage enigszins gekend. Wat vooral aan hem verbond, was zijn Schriftgetrouwe, aan de gereformeerde geloofsleer gebonden en evenwichtige prediking.

Daarin vertolkte hij het eenzijdige Godswerk in de harten van de uitverkorenen, waarin van nature niets is, dat naar God vraagt of zoekt, maar die door de Heere Zelf worden opgezocht, door de Heilige Geest geoefend en in de Persoon en het werk van de Middelaar ingeleid.

Wat ook aan hem verbond, was het feit dat hij één ding niet kon. Hij kon niet toneelspelen. Dat probeerde hij ook niet. Hij was altijd zichzelf. Eenvoudig en oprecht. Ds. J. Mijnders, die hem meer van nabij gekend heeft, schrijft in het Ten Geleide: 'Wars van mensengunst was het zijn wens niet anders te willen weten dan Jezus Christus en Dien gekruisigd'. Dat is met één volzin getekend wie ds. Hage was.

Ds. Hage sprak niet veel over zichzelf. Toch heeft hij in de loop der jaren, met name in intrede- en afscheidsdiensten, alsmede in herdenkingsdiensten, wel iets van Gods werk in zijn leven doorgegeven.

Het is een bijzondere prestatie van onze vriend J.P. Sinke, dat hij uit de summere gegevens dit boek heeft weten samen te stellen, dat mijns inziens een eerlijk en getrouw beeld geeft van het leven van een getrouwe en geziene knecht des Heeren. Ds. Hage komt geen roem toe. De roem ligt in Hem, Die hem opzocht, leidde en verwaardigde tot het ambt. Dat deze uitgave dan ook zou mogen strekken, niet tot verheerlijking van een mens, maar enkel tot verheerlijking van het werk van een Drie-ëinig God.

We kunnen dit fraai vormgegeven boek, met veel foto's en een duidelijke hoofdstukindeling, van harte ter lezing aanbevelen. De prijs is zeker niet te hoog. Moge de gedachtenis des rechtvaardigen, ook door middel van dit werk, nog tot zegen zijn.

ds. G. Hoogerland, Stolwijk

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

te Beekbergen,

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid;

te Berkenwoude,

ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer;

te Urk,

ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;

te Zwijndrecht,

ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer.

PASTORIEZORGEN

Gezondheid ds. J. Schipper

Op zondagmorgen 4 september mocht ik na een lange tijd van ziekte en zorg weer voor het eerst voorgaan in de gemeente van Leerdam. De Heere heeft wonderlijk gehandeld. Hij heeft mij niet alleen door de zware operaties heen geholpen, maar ook herstel willen geven en mij weer op de kansel gebracht. Het Woord werd bediend naar aanleiding van het slot van Psalm 77: 'Uw weg was in de zee, en Uw pad in grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend. Gij leidde Uw volk als een kudde, door de hand van Mozes en Aäron'. In de komende tijd hoop ik de kracht te krijgen om meer ambtelijk werk te gaan verrichten. Voorlopig echter zie ik buiten Leerdam af van weekbeurten en van derde beurten op zondag.

Ik wil de velen in den lande die meegeleefd en meegezucht hebben in de achterliggende tijd heel hartelijk dankzeggen. Dat we met alles maar in de Heere mochten eindigen: 'Niet ons, o HEERE, niet ons, maar Uw Naam geef ere, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil' (Ps. 115:1).

Ds. J. Schipper

AANGEPASTE KERKDIENTEN

De Valk-Wekerom

Op zaterdag 17 september wordt in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te De Valk-Wekerom een aangepaste kerkdienst gehouden voor mensen met een beperking. In deze dienst, aanvang: 14.30 uur, hoopt voor te gaan ds. B.J. van Boven. Het thema van de preek is: "Elia bij de weduwe te Zarfath", n.a.v. 1 Kon. 17:8-16. Iedereen - met of zonder beperking - is van harte welkom.

Meliskerke

Op zaterdag 24 september zal er een aangepaste kerkdienst gehouden worden in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Meliskerke. Ds. E. Bakker hoopt te spreken over: De storm door Jezus gestild, n.a.v. Matth. 8:23-27. Aanvang: 14.30 uur. Iedereen is hartelijk welkom.

CATECHISATIE VOOR STUDENTEN IN EDE

Evenals voorgaande jaren wordt in Ede catechisatie gegeven aan studenten die in Ede studeren of wonen. De catechisatie wordt gegeven door ouderling E. van Veldhuizen. Je bent hartelijk welkom in de Petrakerk van de Gereformeerde Gemeente te Ede, Lunterseweg 25, op maandagavond. De eerste catechisatie wordt gegeven op maandag 3 oktober, aanvang: 19.45 uur. Wil je hieraan deelnemen of ken je andere studenten die belangstelling hebben? Meld je dan aan via evanveldhuizen@kliksafe.nl. Van harte welkom.

CATECHISATIE VOOR PABO-STUDENTEN TE GOUDA

Ook dit seizoen biedt de kerkenraad van Gouda PABO-studenten gelegenheid om in Gouda catechisatie te volgen. Graag maken wij de desbetreffende jongeren en hun ouders hierop attent. Hiervoor is opgave noodzakelijk (dit is afwijking van voorgaande jaren). Het tijdstip van de catechisatie wordt nader afgesproken. Opgave kan worden gedaan aan ds. G.W.S. Mulder (predikant@ggzoetermeer.nl), tot 17 september.

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2016

Pag. 457/458, gemeente **KALAMAZOO (Michigan, USA.)**.

Toevoegen achter Pastor: Rev. H. Hofman, 112 Pratt Rd., Kalamazoo, Michigan, 49001, USA, tel.: 001-269-350-5936, e-mail: hofman@premieronline.net

Berichten

VERKOPINGEN

Apeldoorn

Actiemarkt, vanuit de Gereformeerde Gemeente te Apeldoorn, op zaterdag 24 september, van 10.00-15.30 uur. Locatie: Jacobus Fruytier s.g. De opbrengst is t.b.v. de ZGG, de vervolgde kerk in het Midden-Oosten en nieuwe zitplaatsen in de kerk.

Barneveld

Verkoop door de vrouwenvereniging Fébé te Barneveld op zaterdag 24 september,

van 9.30-15.00 uur, in en bij het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Barneveld-Zuid, Ds. Fransenslaan 6. De opbrengst is t.b.v. zending en evangelisatie.

Moerkapelle

Verkoop, te organiseren door de vrouwenvereniging Tryfosa te Moerkapelle, op vrijdag 30 september, van 15.30-21.00 uur, in het Atrium van Beth-San, Wilde Veenen 1. Verkoop bij opbod om 19.30 uur. Voor de kinderen zijn er verschillende activiteiten.

De opbrengst is voor zending en evangelisatie. Parkeren bij voorkeur naast kerk Gereformeerde Gemeente of bij Beth-San.

Nieuw-Beijerland

Verkoop, te organiseren door de vrouwenvereniging Tryfena te Nieuw-Beijerland, op zaterdag 1 oktober, van 10.00-13.00 uur, in de kerk van de Gereformeerde Gemeente, Middelsestraat 13. De opbrengst is t.b.v. zending en evangelisatie.

Ridderkerk

Het verpleeghuis Salem te Ridderkerk, Vlietlaan 2, organiseert op zaterdag 1 oktober, van 10.00-15.00 uur, zijn jaarlijkse herfstfair in en om het verpleeghuis. Naast een veelzijdig

aanbod van artikelen en etenswaren, zijn er ook activiteiten voor kinderen.

Sliedrecht

Actiemarkt op zaterdag 24 september, van 9.00-14.00 uur, in en rond de Boazkerk te Sliedrecht, Rondo 325. Ook zijn er gezellige activiteiten. Opening om 9.00 uur door ds. A.T. Huijser. De opbrengst is t.b.v. bouwfonds.

KLEDINGBEURS TE CAPELLE A/D IJSSEL

Tweedehands kinder- en dameskledingbeurs (maat 86 t/m XXL), op vrijdag 30 september, van 19.00-20.30 uur, in de Elimkerk te Capelle a/d IJssel-Middelwatering, Merellaan 346. 50% van de opbrengst is t.b.v. bouwfonds. Wilt u kleding inleveren? Graag een e-mail naar: kinderkledingbeurselim@outlook.com.

ZANG- EN VERTELMIDDAG IN RIJSSEN

Op zaterdag 1 oktober wordt in de Noorderkerk te Rijssen, Molenstalweg 21, de traditionele zang- en vertelmiddag gehouden, die georganiseerd wordt door het Noordermannenkoor, in het bijzonder voor en met mensen met een verstandelijke beperking. Ouderling J. Haazebroek zal een Bijbelverhaal vertellen. De koor- en samenzang wordt begeleid door organist Rick Kosters. Collecte t.b.v. vakantieweken gehandicapten. Aanvang: 14.30 uur.

JEUGDBOND - VADER-ZOONDRIEDAAGSE

Wie: vaders met hun zoon(s) – maximaal twee (12-14 jaar)*
Wat: adventure programma
Waar: Belgische Ardennen
Wanneer: 17-19 oktober, 20-22 oktober en 27-29 oktober
Waarover: Samen sterker. Naar een goede relatie tussen vader en zoon(s)
Info of aanmelden?: www.jbgg.nl/samensterker

De Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten organiseert deze driedaagse i.s.m. Outback

Explorers. Theorie, praktijk, Bijbelstudie en toepassing wisselen elkaar af.

*De zoon(s) moet(en) in ieder geval op het voortgezet onderwijs zitten. De driedaagse is met nadruk geen hulpverleningsactiviteit, maar een positieve en sportieve bijdrage aan de opvoeding.

TOERUSTINGSVOND GROEPSLEIDERS OPVOEDGROEPEN

Op donderdag 13 oktober wordt van 19.30-22.00 uur in de kerk van Gereformeerde Gemeente van Berkenwoude een toerustingsavond voor (aanstaande) groepsleiders van opvoedgroepen belegd. Het leiden van een opvoedgroep is een mooie taak, maar vergt ook vaardigheden van een groepsleider. Tijdens de avond zal er aandacht zijn voor de volgende zaken:

- Wat is een opvoedgroep (belang van privacy, structuur, contact kerkenraad etc.)
- Gespreksvaardigheden (luisteren, samenvatten en doorvragen)
- Groepsdynamica (welke processen spelen zich af in een groep)
- Praktische moeilijkheden (hoe om te gaan met moeilijke situaties: bijvoorbeeld een ouder die voortdurend aan het woord is of het omgaan met kritische opmerkingen van ouders ten opzichte van andere ouders, de (leer van de) kerk of de kerkenraad.

Belangstellenden kunnen informatie opvragen of zich aanmelden door te mailen naar coordinator@kgjo.nl of te bellen naar (0348) 48 99 68

KENNISMAKINGSDAG DE LICHTBOEI BREDA

Op zaterdag 8 oktober, de landelijke Open dag van de evangelisatieposten van de EVGG, bent u ook hartelijk welkom bij het inloopcentrum De Lichtboei, Vriesdongen 1, in Breda. Deze dag willen we u iets vertellen en laten zien van het in januari 2016 geopende inloopcentrum binnen het pand van de in augustus 2015 opgeheven Gereformeerde Gemeente van Breda. Van 9.30-15.00 uur zijn

er verschillende kramen met verkoopartikelen en informatie. Diverse musici zullen hun instrument bespelen. Ook wordt er gelegenheid geboden de stad Breda te bezichtigen (11.00 en 13.00 uur). Gratis parkeergelegenheid is er o.a. bij de Kamer van Koophandel (Mozartlaan 7, ten zuiden van de rondweg) op vijf minuten loopafstand.

GBS-BIJEENKOMST TE RHENEN

Zaterdag 24 september wordt in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Rhenen, een bijeenkomst gehouden t.g.v. 50 jaar GBS en het Jaar van de Bijbel. Sprekers zijn: ds. R. Bakker uit Barneveld, ds. A.J. Britstra uit Maartensdijk en ds. A. Verschuure uit Scherpenzeel. Aanvang 19.30 uur.

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING M.J. ZUIDIJK TE APELDOORN

Op 4 juli was het veertig jaar geleden dat onze broeder M.J. Zuidijk werd bevestigd in het ambt van diaken in de Gereformeerde Gemeente te Apeldoorn. Zaterdag 3 september werd hem en zijn vrouw ter gelegenheid van dit jubileum en tevens van zijn afscheid als diaken een receptie aangeboden. Na afloop hiervan werden hem i.v.m. zijn benoeming tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau de hierbij behorende versierselen overhandigd door loco-burgemeester M.J.P. Sandmann. Hij noemde daarbij de grote trouw en betrokkenheid van de jubilaris, niet alleen in het diaconaat en van daaruit het bezoeken van ouderen en alleenstaanden en andere mensen die zorg nodig hadden, maar ook in zijn organisatorische en administratieve bijdrage als vrijwilliger in woonzorgcentrum Elim te Barneveld.

Wij willen onze broeder na de Heere hartelijk dankzeggen voor het vele werk dat werd verricht in de gemeente en hem van harte feliciteren met deze koninklijke onderscheiding. Wij wensen hem, met zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en achterkleinkind, Gods onmisbare zegen voor de toekomst toe.

Namens de kerkenraad,
M.J. den Haan, scriba

Kerkdiensten

ZONDAG 18 SEPTEMBER 2016

Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Alphen a/d Rijn 16.00 uur ds. B. Labee; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn

10.00 en 16.30 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 18.30 uur ds. M. Joosse; Barendrecht 10.00 uur ds. J. Mijnders en 18.30 uur ds. W. Silfhout; Barneveld-Zuid 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. G.

Beens; Beekbergen 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. C.A. van Dieren; Benthuizen 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 19.00 uur ds. L. Terlouw; Bodegraven 10.00

uur ds. N.I. Ude en 16.30 uur ds. J.S. van der Net; Borssele 14.00 uur ds. G.J. Baan; Brakel 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur stud. H.E.P. Fortuyn; Den Helder 10.00 en 15.30 uur kand. M.T. Al-Chalabi; Deventer 15.00 uur ds. J. van Laar; Dinteloord 10.00 en 14.30 uur stud. E.J. Boudewijn; Dirksland 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Dordrecht 10.00 en 15.30 uur stud. J.B. Huisman; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Elspeek 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 uur ds. G.J. van Aalst; 's-Gravenhage 10.00 en 15.30 uur stud. W. Mouw; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur stud. J. de Kok; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 17.00 uur ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Hilversum 10.00 en 17.00 uur (H.D.) ds. J.W. Verweij; Hoedekenskerke 10.00 en 14.30 uur stud. H.J. Agteresch; Hoofddorp 19.00 uur ds. J.S. van der Net; Hooglyet 10.00 uur ds. M.J. van Gelder; Houten 10.00 en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. J. IJsselstein; Kamperland 14.30 uur ds. S.W. Janse; Kapelle-Biezelingelinge 15.00 uur ds. C.J. Meeuse; Katwijk aan Zee 18.30 uur stud. W. Mouw; Kortgene 18.30 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 19.00 uur ds. G. Clements; Lelystad 15.00 uur ds. W.A. Zondag; Marknesse 19.30 uur ds. J.B. Zippro; Meeuwen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Meliskerke 14.30 uur ds. A.P. Baaijens; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Middelharnis 9.30 (H.A.) en 14.30 uur ds. K. Boeder; Mijdrecht 15.30 uur ds. P. Mulder; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur stud. H.E.P. Fortuyn; Nieuw-Beijerland 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 15.30 uur ds. A. Verschuure; Nieuwe-Tonge 15.00 uur ds. J. van Belzen; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. B. Labee; Nisse 14.30 uur (leesdienst) ds. A.J. de Waard; Nunspeet 9.30 uur ds. J.J. van Ekeveld en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 10.00 (H.A.) en 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Opperdoes 10.00 uur ds. G. Heijkamp en 18.30 uur kand. M.T. Al-Chalabi; Oud-Beijerland 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Poederloijen 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Poortugaal 9.30 uur (H.D.) ds. H.A.

van Zetten; Puttershoek 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. D. de Wit; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C. van Krimpen en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Rotterdam-Alexanderpolder 16.00 uur ds. M.J. van Gelder; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.30 uur ds. D. de Wit; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. B. van der Heiden en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburger; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. C. Harinck en 19.00 uur ds. H. Brons; Scherpenisse 9.30 en 14.00 en 18.30 uur ds. G. Bredeweg; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 16.30 uur ds. J. Driessen; Sint Annaland 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Sint Philipsland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur stud. M. Blok; Spijkenisse 10.00 en 16.00 uur ds. W. Silfhout; Sprang-Capelle 9.30 en 16.00 uur ds. E. Bakker; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. G. Mouw en 14.30 uur ds. G. van Manen; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. G. Pater; Utrecht 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. Gunst; Wierden 15.00 uur ds. A. Schreuder; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. D.W. Tuinier en 18.00 uur stud. H.J. Agteresch; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 uur ds. A. Schot en 18.30 uur stud. J.B. Huisman; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburger; Zwolle 19.00 uur ds. A. Schot.

DINSDAG 20 SEPTEMBER 2016

Drachten 19.30 uur ds. E. Bakker; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. C. van Krimpen; Oostvoorne 19.30 uur ds. S.W. Janse; Rhenen 14.15 uur (huw. bev.) ds. K. Boeder; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. G. Hoogerland; Soest 19.30 uur ds. A. Verschuure.

WOENSDAG 21 SEPTEMBER 2016

Aalst 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Amersfoort 19.30 uur ds. W. Visscher; Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. D. de Wit; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Elspeek 19.30 uur ds. G. van Manen; Gouda 19.30 uur (GBS-dienst) ds. J. van Belzen; Hilversum 19.45 uur ds. J. van Rijswijk; Hoedekenskerke 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. E. Bakker; Krimpen a/d IJssel 13.30 uur (huw. bev.) ds. C. van Ruitenburger; Leiderdorp 19.30 uur ds. C. van Ruitenburger; Nijkerk 19.30 uur ds. G. Beens; Ooltgensplaat 19.30 uur (H.D.) ds. J.M.D. de Heer; Oosterend 19.00 uur ds. K. Boeder;

Opheusden 19.30 uur (voor de zending) ds. G. Mouw; Poederloijen 19.30 uur ds. A.T. Huijser; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-West 19.30 uur ds. J. van Laar; Scherpenisse 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee; Zwijndrecht 19.30 uur (jubileumdienst) ds. J.W. Verweij.

DONDERDAG 22 SEPTEMBER 2016

Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. J. van Rijswijk; Dordrecht 19.45 uur ds. L. Terlouw; Hendrik-Ido-Ambacht 13.30 (huw. bev.) en 14.00 uur (huw. bev.) ds. M. Joosse; Meeuwen 19.30 uur ds. G. Pater; Middelharnis 19.30 uur ds. P. Melis; Mijdrecht 19.30 uur ds. J.J. Tanis; Naaldwijk 19.45 uur ds. M. Joosse; Nieuwe-Tonge 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Oud-Beijerland 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. B.J. van Boven; Oud-dorp 19.30 uur ds. A. Schot; Rhenen 14.15 uur (huw. bev.) ds. F. Mulder; Sint Annaland 19.30 uur ds. R.A.M. Visser; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. A.J. Gunst; Terwolde - De Vecht 14.45 uur (huw. bev.) ds. J. van Laar; Waarde 19.30 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 0.00 en 19.30 uur stud. J.B. Huisman; Werkendam 19.30 uur (voor de zending) ds. G. van Manen.

VRIJDAG 23 SEPTEMBER 2016

Barneveld-Zuid 12.30 (huw. bev.) en 14.45 uur (huw. bev.) ds. G. Beens; 's-Gravenpolder 14.30 uur (huw. bev.) ds. S.W. Janse; Hendrik-Ido-Ambacht 13.30 uur (huw. bev.) ds. M. Joosse; Hilversum 14.30 uur (huw. bev.) ds. W. Visscher; Kampen 15.00 uur (huw. bev.) ds. J. IJsselstein; Kruiningen 0.00 uur (huw. bev.) ds. G. Bredeweg; Lelystad 14.30 uur (huw. bev.) ds. R. Kattenberg; Lisse 15.00 uur (huw. bev.) ds. G.J.N. Moens; Nieuwdorp 14.30 uur (huw. bev.) ds. A.J. de Waard.

ZATERDAG 24 SEPTEMBER 2016

Kampen 14.30 uur (aangepaste dienst) ds. J. IJsselstein; Meliskerke 14.30 uur (aangepaste dienst) ds. E. Bakker.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 18 SEPTEMBER 2016

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 (Bijbeluur) en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. A. van Setten en 18.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

**Zwijndrecht
Ger. Gem.**

Woensdag 21 september

19.30 uur

Ds. J.W. Verweij
herdenkingsdienst
45-jarig ambtsjubileum
Collecte t.b.v. de Theol. School

**Oproep: wil de jongen uit
Kootwijkerbroek
nog een keer reageren**
op tel. 0184-683196 Molenwaard

**Kosthuis in Dordrecht
Ruime 2 pers. kamer**
Info: 06-50434525

**Per direct beschikbaar: handige
(financieel) administratief
medewerkster** (MBO niveau) voor
10 uur per week. Wilt u van mijn inzet
gebruik maken en bent u gevestigd in
een straal van +/- 20 km rond Bilthoven?
Reageren kan via 030 - 229 31 81 of
l.natzij@kliksafe.nl

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar (0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag geheel vrijblijvend het boekje "Mijn Laatste Wens".
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

**Reformatische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Reformatische Psychologenpraktijk Nederland
biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding
en psychologisch onderzoek aan volwassenen,
jongeren en kinderen met psychosociale en
psychologische vragen en problemen.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie,
de tarieven en aanmelding.
www.rpnederland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwelijk • Doelgericht

T.h. Midden-Frankrijk, vak.woningen
2-8 pers., B&B,
in omgev. vele markten, historische
steden, meren, wandelen en fietsen, aan
rand van bos, **55+ korting**,
www.evenfransleven.nl

**Jonge vrouw, zoekt i.v.m. werk, z.s.m.
woonruimte in omg. Veenendaal/Ede.**
Tel. 06 12893493.

**Welkom op de cursus voor
leerkrachten in het
basisonderwijs.**

Vakken:

Bijbelkunde, Dogmatiek
en kerkgeschiedenis.
Interessante cursus.
Geen extra studietijd
Locatie: Gouda.
15 woensdagavonden.
De cursus start op
woensdag 12 oktober a.s.
Meer informatie:
www.cgo.nu
(toerusting)

CURSUSGODSDIENSTONDERWIJS

Kamer te huur in Ochten (Kesteren)
Eigen keuken
0344-643193 / 06-30007653

Refojobs

REFOJOBS.NL

BANEN BIJ REFORMATISCHE WERKGEVERS

Installatiemonteur • Van Schaik Verwarming • De Meern

Docent Engels • Driestar Educatief • Gouda

Assistent-accountant MKB • FEA • Veenendaal

Coördinator zorg • Siloah • Rijssen

Voorman handsloper • Maarten van Rijn • Noordwijk

Vacature aanmelden? info@refojobs.nl / (06) 8143 0157

PARTNERS

*o.a. bij verstandelijk
handicap -
psychische
problematiek-
burn-out.*

ER ZIJN NOG PLAATSEN VRIJ!

De Jachthoeve is een nieuwe reformatische zorg-
boerderij met fruithof en boerderijwinkel in Wekerom.

Voor meer informatie en aanmelding

T 0318 590 560 of 06-49728182

E info@dejachthoeve.nl

I www.dejachthoeve.nl

BASISSCHOOL
de Wartburg
WOUDENBERG

zorgen voor elkaar!

Bent, of kent u,
de verantwoordelijke,
energieke en besluitvaardige

**Directeur-
bestuurder**

die wij zoeken?

REAGEREN KAN TOT D.V. 24 SEPTEMBER 2016, KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP
WWW.COMPAENGROEP.NL OF BEL MET PAUL VAN LUMMEL: 06 - 13 50 95 87

Kamer vrij!

Welkom thuis in Huize Spoorzicht

U zoekt een nieuw thuis met 24-uurs verzorging? In het buitengebied van Rhenen vindt u Huize Spoorzicht, een reformatoerisch woonzorgcentrum met een huiselijke sfeer.

Ons eigen team verzorgenden verleent verzorging op een zeer persoonlijke wijze. De dagbesteding is afwisselend en sluit aan op uw wensen. Kennismaken? Bel 0317 683 499. Welkom!

Cuneraweg 170 - 172 • Rhenen - 0317 683 499 • www.huizespoorzicht.nl

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Van Manen
timmerbedrijf

kerkbanken
bankstofferling
kansels
doopvonts
lessenaars
collectezakken

Timmerbedrijf Van Manen B.V.
Puurveenseweg 47 | Kootwijkerbroek
t (0342) 44 29 60
www.timmerbedrijfvanmanen.nl

Heel veel Aanbiedingen!
www.deroeboeken.nl
078-6124081

De Christenreis

€9,50
www.bunyanstichting.nl
info@bunyanstichting.nl
0342 46 1552

John Bunyan

SHG al meer dan 35 jaar een begrip

SHG
Stichting Maatschappij in Geest

Kraamzorg
0187 - 48 91 73
B.g.g. 0342 - 49 21 55

Thuiszorg
0166 - 65 26 05

Maandag t/m vrijdag
van 9.00 tot 11.00 uur
Vrijdag ook van 19.00 tot 21.00 uur

Zie voor informatie en aanmelden www.shgzorg.nl

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

Psychologenpraktijk
Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Bij o.a.: ADHD • angst • burn-out • depressie • faalangst • fobie • gedragsproblemen • identiteitsproblemen • lichamelijke spanningsklachten • negatief zelfbeeld • onzekerheid • opvoedingsproblemen • paniek • piekeren • PDD-NOS • relatieproblemen • slaapproblemen • somberheid • spanning • stress • syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:

T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie aan kinderen, jongeren en volwassenen bij o.a.:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

Veelal worden de gesprekken (gedeeltelijk) vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Informeer hiervoor bij uw zorgverzekeraar.

Praktijk den Uijl
psychosociale hulpverlening & contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel

010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktikdenuijl.nl

Gespreklocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktikdenuijl.nl

Autobedrijf Mulder Urk

zoekt enthousiaste opvolger van bedrijf

Voor verdere informatie
maak een afspraak via 0527 - 68 41 00

www.automulder.nl

FamilyStream

'Altijd de juiste snaar'

Meer dan 20.000 geestelijke en klassieke muziek stukken altijd bij de hand.

Nu 1 maand gratis bij aanmelding via familystream.nl

Available on the App Store |

Ambtskleding

den Engelsman & van Driel
heeft een ruime keus in
stijlvolle
kleding

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland

Tel. (0166) 65 24 90

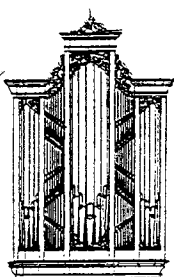
maandag gesloten, vrijdagavond koopavond

www.denengelsmanenvandriel.nl

Orgelmakerij
Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSSEN
Telefoon 0548-521637

www.orgelmakerijboogaard.nl

Nieuwbouw | Restauratie - Stem- en onderhoudswerk

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

ORGELLEERLINGEN BESPELING VEEN

D.V. za. 24 sept. 19.30 u
concert door orgelleer-
lingen van Gijsbert Lekker-
kerker in de Herv. Kerk te
Veen. Leerlingen Arné
Heikop, Maarten v. Kapel,
Jessica v.d Lee, André
Nieuwkoop, Leon Pieterse,
ds. Leo v. Rees en Leen-
dert Wijnsma. Toegang is
gratis. Voor nieuwe leerlingen is
aanmelding voor lessen mogelijk.
Info: Gijsbert Lekkerkerker tel. 0348
444780 www.gijsbertlekkerkerker.nl

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus
Eminent
Domus
Monarke
Cantilena
enz.

Ruime ervaring
in zaal- en
kerkorgels

Stolk
Orgels

NIEUWERKERK A/D IJssel

Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

www.stolkorgels.nl

Krabbedijkje
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken
voor jong en oud, Voordeelboeken,
Tweedehands, CD's en bladmuziek.

HUDSON TAYLOR

Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Christelijk onderwijs voor Daiyu?

De kerk in China groeit. De Hudson
Taylor Stichting ondersteunt met:

- Onderwijs
- Lectuur
- Toerusting
- Diaconaat

www.hudsonstaylor.nl

Help mee. Steun ons!
NL56 RABO 0347 3760 29

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J.J. Verhage

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 055-5063639
E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk
T 0180-420865, F 0180-423583
E jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten:
uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum
van verschijning van De Saambinder in de
daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
T 078-6912899
F 078-6919536
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk
donderdag vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,15 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalings abonentengelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.
De Saambinder-abonnementen te
Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 13,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 26,- per jaar + extra portokosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
E purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over: Alcohol in de Bijbel

Mijn vraag gaat over alcohol in de Bijbel. Iedereen zal het er over eens zijn dat dronkenschap niet goed is. Er zijn echter wel twee Bijbelgedeelten waarbij de vraag bij mij naar boven komt hoe ik dan wel tegen alcohol aan moet kijken. Hoe moet ik Genesis 43 vers 34 en Johannes 2 vers 10 lezen?

Dronken

Inderdaad is de Bijbel heel helder over dronkenschap. We lezen in de Heilige Schrift die ernstige woorden: 'Dwaalt niet: noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven' (1 Korinthe 6 vers 10). Maar de vraagsteller heeft zich verwonderd over de geschiedenis van Jozef en zijn broers uit Genesis 43. Want in het genoemde vers lezen we: 'En hij langde hun van de gerechten die vóór hem waren; maar Benjamins gerecht was vijfmaal groter dan de gerechten van hen allen. En zij dronken en zij werden dronken met hem'. De kanttekening (53) geeft ons de oplossing: 'Dat is, zij werden vrolijk. Het Hebreeuwse woord betekent niet altijd in overvloed of gulzigheid zich met wijn overladen; maar somtijds alleen verheugd zijn van het drinken van de wijn. Zie Ps. 104:15. Hoogl. 5:1. Hagg. 1:6, gelijk ook het Griekse woord genomen wordt, hetwelk is Joh. 2:10'. Met die laatste tekstverwijzing in deze kanttekening zijn we precies bij de tweede tekst die de vraagsteller aanreikt.

Water in wijn

We zijn dan op de bruiloft te Kana waar de Zaligmaker het eerste wonder in het

openbaar heeft gedaan. De hofmeester zegt deze woorden tot de bruidegom: 'Alle man zet eerst de goede wijn op, en wanneer men wel gedronken heeft, alsdan de minderen; maar gij hebt de goede wijn tot nu toe bewaard'. In de Griekse grondtaal staat er letterlijk dat de minder goede wijn geschonken wordt 'als zij dronken geworden zijn'. En opnieuw heeft het hier dezelfde betekenis als hierboven. We kunnen het niet korter zeggen als met kanttekening 11: 'Gr. (Grieks, BL) als zij dronken geworden zijn, dat is, door de drank verheugd zijn geworden. Want dit woord betekent niet altijd hetgeen eigenlijk dronkenschap genaamd wordt, maar ook een milde nuttiging van de drank, zonder overdaad, tot verheuging'. Het zal duidelijk zijn dat de zorg van Jezus voor zes grote vaten wijn betekent dat het gebruik van wijn, met mate, geoorloofd is. Ook vele andere plaatsen in de Bijbel bevestigen dat. 'En de wijn, die het hart des mensen verheugt (...)', lezen we in Psalm 104 vers 15a. Ook het zitten onder de wijnstok en de vijgenboom (zoals onder andere in Micha 4 vers 4) is een teken van Gods gunst.

Waarschuwing

Tegelijk kunnen we het niet laten met grote klem te waarschuwen tegen het *misbruik* van alcohol. We lezen dat Nabal zeer dronken was en de volgende morgen de woorden van David hoorde (1 Samuël 25 vers 37 en 38). Het kostte hem uiteindelijk het leven. Nog indringender zijn de voorbeelden van Gods kinderen die in de zonde van dronkenschap vielen. Zo is Noach door satan in deze strik terechtgekomen (Genesis 9). Veel aangrijpender is de vreselijke zonde van Lot in de spelonk met zijn beide dochters, ongetwijfeld beneveld door de wijn die ze hem gaven (Genesis 19).

Ook de 'dranketen' en de nog altijd voorkomende alcoholverslaving onder sommige jongeren en ouderen doet ondergetekende weleens verlangen naar (een vorm van) het nazireeërschap. De aan God gewijde nazireeër moest namelijk geheelonthouder zijn. Maar als dat teveel gevraagd is, laten we ons toch gezeggen door Gods Woord, gesproken door Paulus (Éfeze 5 vers 18): 'En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Geest'. En ouders, laten we toch op ons voorbeeld letten!

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt - zo mogelijk - altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog wel ongeveer zeventig vragen op een reactie te wachten.